[2019] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 529

ਮਹੀਪਾਲ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ @ ਪੋਲੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2019 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1843)

ਦਸੰਬਰ 05, 2019

[ਡਾ. ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂੜ ਅਤੇ
ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਰਾਏ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973: ਧਾਰਾ 439 - ਜ਼ਮਾਨਤ - ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੀੜਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਉਸਦਾ ਭਤੀਜਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਦੋਸਤ ਬਾਈਕ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ - ਪੀੜਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ - ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ - ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ- ਕਿਹਾ : ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲੱਭਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੀੜਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ - ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ - ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਦੋਸਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਜੋ ਸੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜ

ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਏ ਗਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਬਾਈਕ ਲੈ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਪਦਾਰਥਕ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ - ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ - ਜ਼ਮਾਨਤ।

XXXXXX

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973: ਧਾਰਾ 439 - ਜ਼ਮਾਨਤ - ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣਾ/ਰੱਦ ਕਰਨਾ - ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਰਕ - ਧਾਰਨਾ: ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਕੇਸ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਕਈ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ - ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਜੈਕੇਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ - ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਕੇਸ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ - ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁੱਢਲਾ ਜਾਂ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ

ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਹਿਰਾਸਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973: ਧਾਰਾ 439 - ਜ਼ਮਾਨਤ - ਜਿੱਥੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਦਾਇਰਾ - ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ: ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973: ਧਾਰਾ 439 - ਜ਼ਮਾਨਤ - ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ - ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਰਕ - ਰੱਖੇ ਗਏ: ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ - ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਗਲਤ ਜਾਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਗਲਤ, ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਅਣਉਚਿਤ ਹੈ - ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਨਿਆਂਇਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ: ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ/ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਤਰਕ/ਬੋਲਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ - ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਨਿਆਂ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਭਾਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼

ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਿਆਂ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਸਿਰਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਫੈਸਲੇ ਦੇਣ - ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ - ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹਨ ਇੱਕ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ - ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਮਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ - ਜ਼ਮਾਨਤ।

XXXXXX

ਮਹੀਪਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ @ ਪੋਲੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ 531

ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ

ਕਿਹਾ : 1. ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਿਚਕਾਰ ਢੁਕਵਾਂ ਸੰਤੁਲਨ

ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੇਸ-ਦਰ-ਕੇਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਅਖਤਿਆਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ, ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ 'ਤੇ, ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਢਲਾ ਜਾਂ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰੇ। [ਪੈਰਾ 14] [539-G-H; 540-A-C]

2. ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਗਲਤ ਜਾਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਗਲਤ, ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਅਣਉਚਿਤ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਅਤਿਅੰਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਮਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਆਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 15,16] [540-E-F; 541-D]

XXXXXX

3. ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁੱਲ 27 ਸੱਟਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੱਤ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਿਰ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਆਇਆ ਕੋਮਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬਾਈਕ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਲੜੀ 'ਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲੱਭਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਦੋਸਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਜੋ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਧਾਰਾ 161 ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਜ਼ਮ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਬਾਈਕ ਲੈ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ। (ਪੈਰਾ 17-18) [542-ਏ, ਡੀ-ਐਫ]

4. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ

ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 20-21] [543-G-H; 544- A]

5. ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਜੱਜ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਗਲਤੀ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਹ ਨਿਆਂਇਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਵਰਤੋਂ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਖਤਿਆਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਤੋਲਦੇ ਹਨ। ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੈਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਰਾਏ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ "ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ" ਅਤੇ "ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ" ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਦੱਸਣ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦਖਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ

ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। (ਪੈਰਾ 22-23, 25-26) [544-B-E; 545-B-D]

XXXXXX

ਰਾਮ ਗੋਵਿੰਦ ਉਪਾਧਿਆਏ ਬਨਾਮ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ **(2002) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 598: [2002] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 526**; ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕੁਮਾਰ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਚੈਟਰਜੀ **(2010) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 496: [2010] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1165;** ਅਸ਼ ਮੁਹੰਮਦ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵ ਰਾਜ ਸਿੰਘ **(2012) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 446: [2012] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 584**; ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ **(2013) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 797 [2013] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 273**; ਨੀਰੂ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ **(2014) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 508: [2014] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 453**; ਵਿਰੁਪਾਕਸ਼ੱਪਾ ਗੌੜਾ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ **(2017) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 406: [2017] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 373**; ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮਹਿਮਾਨੰਦ ਮਿਸ਼ਰਾ **(2018) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 516**; ਨੀਰੂ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2015) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 422; ਕਲਿਆਣ ਚੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਸ਼ ਰੰਜਨ **(2004) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 528 - 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।**

ਕਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਹਵਾਲਾ		
[2002] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 526	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 11**
[2010] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1165	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 13**
[2012] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 584	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 14**
[2013] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 273	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 14**
[2014] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 453	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 14**
[2017] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 373	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 14**

(2018) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 516	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 14**
(2015) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 422	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 15**
(2004) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 528	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 24**

XXXXXX

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2019 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1843.

ਜੈਪੁਰ ਵਿਖੇ ਬੈਂਚ ਨੇ 2019 ਦੀ ਐਸ.ਬੀ. ਅਪਰਾਧਿਕ ਵਿਭਿੰਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 5345 ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 10.05.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਨਾਲ

2019 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1844, 1845, 1846, 1847.

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਕਰਨ ਭਾਰੀਹੋਕੇ, ਸਿਧਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ, ਸ਼ੈਲਜਾ ਨੰਦਾ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਰਪਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ, ਸਰਦ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘਾਨੀਆ, ਪੰਕਜ ਸਿੰਘਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਸ਼ਮੀ ਸਿੰਘਾਨੀਆ, ਮਿਲਿੰਦ ਕੁਮਾਰ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.

1. ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ [Leave granted].

2. ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਇਹ ਬੈਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ 10 ਮਈ 2019 ਦੇ ਜੈਪੁਰ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ 1973[1] ਦੀ ਧਾਰਾ 439 ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹੈ।

3. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਚਾਰ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ, ਅਜੇ ਕੁਮਾਰ, ਵਿਕਾਸ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਟੈਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਵਾਲ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਹੂਲਤ ਲਈ, 2019 ਦੇ SLP (Crl.) ਨੰਬਰ 6339 ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

---

[1] CrPC

4. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 3 ਦਸੰਬਰ 2018 ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ[2] ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਹੁਣ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਭਤੀਜਾ

ਅਖਿਲੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 2 ਦਸੰਬਰ 2018 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਕਰੀਬ 7 ਵਜੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਦੋਸਤ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹੁਰੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਮ ਕਰੀਬ 7.30 ਵਜੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਨੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਬਾਈਕ ਰੋਕੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੋ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਜੇ ਅਤੇ ਅਨਿਲ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਡੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਪੰਜ-ਛੇ ਲੜਕਿਆਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਬਚਾਇਆ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ - ਅਨਿਲ, ਅਜੈ, ਰਾਜੇਸ਼ (ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ), ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਜੇ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੁੱਟਣ ਲਈ ਰਾਡਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਚਿਰਾਵਾ ਦੇ ਝੁਨਝੁਨੂ ਆਰ ਐਂਡ ਆਰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਜੈਪੁਰ ਦੇ ਫੋਰਟਿਸ ਹਸਪਤਾਲ ਰੈਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

5. ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ 3 ਦਸੰਬਰ 2018 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ 27 ਸੱਟਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ 3 ਦਸੰਬਰ 2018 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਦੇ CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਤਹਿਤ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। 10 ਮਾਰਚ 2019 ਨੂੰ ਪੰਜਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 147, 148, 149, 302 ਅਤੇ 397 ਤਹਿਤ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।[3] ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਪਿਲਾਨੀ ਨੇ 27 ਮਾਰਚ 2019 ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਝੁਨਝੁਨੂ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

6. ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ 10 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2019 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 12 ਜੁਲਾਈ 2019 ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ।

7. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ:

---

[2] FIR ਨੰਬਰ 347/2018

[3] ਦੰਡਾਵਲੀ ਕੋਡ

XXXXXX

(i) ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਕਤਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ;

(ii) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਤਰਕਸੰਗਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ;

(iii) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਇਕਲੌਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ;

(iv) ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ 27 ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੱਟਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਛੇ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ; ਅਤੇ

(v) ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਫੋਨ ਇੱਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਨਿਲ ਕੋਲੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬਾਈਕ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਕੋਲੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

8. ਦੂਜਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ - ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਦੋਸਤ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਹੋਰ FIR[4] ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

9. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ:

(i) ਘਟਨਾ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਮਲਾਵਰ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੀ ਬਾਈਕ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

(ii) ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ FIR ਵਿੱਚ ਝੂਠੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ;

(iii) FIR ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿਚਲੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਮੁੱਢਲਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ; ਅਤੇ

(iv) ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ FIR ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

---

[4] FIR ਨੰਬਰ 52/2019

XXXXXX

ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

10. ਇਹ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

11. ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 439 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਧਾਰਾ 439 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ

ਵਿਆਪਕ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਖਤਿਆਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ। **ਰਾਮ ਗੋਵਿੰਦ ਉਪਾਧਿਆਏ ਬਨਾਮ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ**[5] ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਸਟਿਸ ਉਮੇਸ਼ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ:

"3. ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣਾ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਅਖਤਿਆਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ - ਪਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੱਥ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ... ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ - ਅਪਰਾਧ ਵਧੇਰੇ ਘਿਨਾਉਣਾ ਹੈ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਓਨੀ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

4. ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਮੋੜ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਉਦਾਹਰਣ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹਨ:

(a) ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੇ

ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ।

(b) ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੋਣ ਦੇ ਖਦਸ਼ੇ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

---

[5] (2002) 3 SCC 598

(c) ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਹੋਣ ਪਰ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

XXXXXX

(d) ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ 'ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਅਸਲੀਅਤ ਦੇ ਤੱਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ, ਆਮ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

12. ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਕੇਸ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਕਈ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਜੈਕੇਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕਿ

ਕੀ ਕੋਈ ਕੇਸ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁੱਢਲਾ ਜਾਂ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਹਿਰਾਸਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

13. ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ **ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕੁਮਾਰ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਚੈਟਰਜੀ**[6] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਧੀਕ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਇਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਜਸਟਿਸ ਡੀਕੇ ਜੈਨ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ:

---

[6] (2010) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 496

XXXXXX

[ਡਾ. ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.]

“9. ... ਇਹ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਵੀ ਇਹ ਵੀ ਉਨਾ ਹੀ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ, ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕਰੇ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ, ਹੋਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ ਇਹ ਹਨ:

(i) ਕੀ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁੱਢਲਾ ਜਾਂ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਸੀ;

(ii) ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ;

(iii) ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ;

(iv) ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਜਾਂ ਭੱਜਣ ਦਾ ਖਤਰਾ;

(v) ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ, ਵਿਵਹਾਰ, ਸਾਧਨ, ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਸਥਾਨ;

(vi) ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ;

(vii) ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵਾਜਬ ਖਦਸ਼ਾ; ਅਤੇ

(viii) ਬੇਸ਼ਕ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਖਤਰਾ।

...

12. ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਅਤੇ ਯੰਤਰਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਮਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

14. ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਛੂਹਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ 'ਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ। ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਿਚਕਾਰ ਢੁਕਵਾਂ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੇਸ-ਦਰ-ਕੇਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਅਖਤਿਆਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ, ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ 'ਤੇ, ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਢਲਾ ਜਾਂ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ

ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰੇ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ **ਪ੍ਰਸੰਤਾ** ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ **ਐਸ਼ ਮੁਹੰਮਦ** ਬਨਾਮ **ਸ਼ਿਵ ਰਾਜ ਸਿੰਘ**[7] **ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ**[8] **ਨੀਰੂ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ**[9] **ਵਿਰੁਪਾਕਸ਼ੱਪਾ ਗੌੜਾ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ**[10] **ਅਤੇ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮਹਿਮਾਨੰਦ ਮਿਸ਼ਰਾ**[11] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

XXXXXX

15. ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਗਲਤ ਜਾਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਗਲਤ, ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਅਣਉਚਿਤ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਅਤਿਅੰਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। **ਨੀਰੂ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਕੇਸ ਵਿੱਚ** [12] ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਮਿਸਾਲ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ। ਜਸਟਿਸ ਦੀਪਕ ਮਿਸ਼ਰਾ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿਦਵਾਨ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਸਨ) ਨੇ ਕਿਹਾ:

---

[7] (2012) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 446

[8] (2013) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 797

[9] (2014) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 508

[10] (2017) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 406

[11] (2018) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 516

[12] (2015) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 422

XXXXXX

"... ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਖੁਦ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੱਦ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਜੋ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ, ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ, ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਿਆਂਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸਹੀਤਾ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।.."

16. ਜੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਮਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਆਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁੱਢਲਾ ਜਾਂ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ:

"2. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣਾ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਤੇਜ਼ ਮੋੜ 'ਤੇ ਫਿਸਲ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਲਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ।

3. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

XXXXXX

4. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਰਾਏ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾਉਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੀ ਹੈ।

17. ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, 3 ਦਸੰਬਰ 2018 ਦੀ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ:

“ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਗਭਗ 6 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਮਿਆਦ ਅੰਦਰ। ਅਸੀਂ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੋਮਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ PMR ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਆਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਭੇਜੇ ਗਏ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀ FSL ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਤਿਮ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁੱਲ 27 ਸੱਟਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੱਤ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਿਰ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਆਇਆ ਕੋਮਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬਾਈਕ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਲੜੀ 'ਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ

ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲੱਭਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

18. ਆਸ਼ੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਬਿਆਨ ਜੋ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਧਾਰਾ 161 ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਜ਼ਮ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਬਾਈਕ ਲੈ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ।

19. 10 ਮਾਰਚ 2019 ਦੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾ ਹੇਠ ਲਿਖਾ ਅੰਸ਼ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ:

"... ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਦੇਸ਼ ਨੰ. ਸ਼ਿਕਾਇਤ/2018/4899-4900 ਮਿਤੀ 28.12.18 ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਸਰਕਲ ਅਫਸਰ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਮਮਤਾ ਸਾਰਸਵਤ, R.P.S. ਸਰਕਲ, ਝੁਨਝੁਨੂ ਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਾਂਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਲ ਅਫਸਰ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਮਮਤਾ ਸਾਰਸਵਤ, R.P.S. ਸਰਕਲ ਝੁਨਝੁਨਾ ਸਿਟੀ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ, ਅਜੇ ਕੁਮਾਰ ਉਰਫ਼ ਸ਼ਿਓਦਨ, ਵਿਕਾਸ ਕੁਮਾਰ, ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਉਰਫ਼ ਭੀਰੀਆ ਅਤੇ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਤ ਉਰਫ਼ ਪੱਲੀਆ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। **ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 277 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਉਰਫ ਭਿਰੀਆ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਦੇ ਮੈਮੋ ਅਨੁਸਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਮੋਬਾਈਲ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਖੁਲਾਸਾ ਮੈਮੋ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਉਰਫ ਪੱਲੀਆ ਕੋਲੋਂ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।**

XXXXXX

...

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਦੋਸਤ ਅਜੇ ਕੁਮਾਰ, ਰਾਜੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ, ਤਿੰਨੇਂ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਆਏ ਅਤੇ ਉਥੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਅਤੇ ਮੋਨੂੰ ਨੂੰ ਲਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਕੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਵੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਅਤੇ ਮੋਨੂੰ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

...

... ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੱਤ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕਈ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਉੱਥੋਂ ਭੱਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਮਾ 'ਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਟੈਂਕ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਦੀ ਮੌਤ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

20. ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਖੋਜ ਜਾਂ ਰਾਏ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਾ ਲੈ ਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

21. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਦਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

XXXXXX

22. ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਇਕੱਲੇ ਜੱਜ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਗਲਤੀ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਹ ਨਿਆਂਇਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਵਰਤੋਂ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਖਤਿਆਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਤੋਲਦੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੈਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

“4. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਰਾਏ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾਉਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੀ ਹੈ।“

23. ਸਿਰਫ "ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ" ਅਤੇ "ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ" ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਨਿਆਂ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ, ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ

ਭਾਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਿਆਂ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਫੈਸਲੇ ਦੇਣ ਲਈ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਇਸ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਦੱਸਣ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ।

24. **ਕਲਿਆਣ ਚੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਸ਼ ਰੰਜਨ**[13] ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਜਸਟਿਸ ਸੰਤੋਸ਼ ਹੇਗੜੇ ਨੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ:

"11. ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਤ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ **ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਮਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।**

---

[13] (2004) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 528

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

XXXXXX

25. ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਮਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦਖਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਬੋਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

26. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

27. ਉੱਪਰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੁੜੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਵੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

28. ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਚਿਰਾਵਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ, ਝੁਨਝੁਨੂ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਥਾਣੇ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

29. ਅਸੀਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਏ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi